

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölüm, B. No: 2022/41175 (9.4.2026)

Karar metni resmî kaynaktan aktarılmıştır; heyet, raportör ve vekil adları derlemeye alınmamıştır.

ANAYASA MAHKEMESİ BİRİNCİ BÖLÜM KARARI

Başvuru Numarası: 2022/41175

Karar Tarihi: 9/4/2026

Gizlilik talebi kabul

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, müdafie daha önce tebliğ edilen istinaf dairesi kararının asil tarafından temyiz edilmesi üzerine süresinde temyiz edilmediği belirtilerek temyiz isteminin reddine karar verilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Edirne Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) üyesi olduğu şüphesiyle başvuru hakkında soruşturma başlatmıştır.

3. Soruşturma neticesinde Başsavcılık, başvurunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talebiyle 28/8/2017 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede başvurunun etkin pişmanlık kapsamında verdiği ikrar mahiyetindeki beyanları ve tanıkların anlatımları neticesinde atılı suçu işlediği iddia edilmiştir.

4. İddianamenin kabulü ile açılan dava, Edirne 3. Ağır Ceza Mahkemesince görülmeye başlanmıştır. Başvuru, Edirne 3. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan 2 yıl 1 ay hapis cezasına mahkûm edilmiştir.

5. Başvurunun bu karara karşı yaptığı istinaf kanun yolu başvurusu İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesinin (İstinaf Dairesi) 10/4/2018 tarihli kararıyla temyiz yolu açık olmak üzere esastan reddedilmiştir. Anılan karar, başvuru müdafie 19/4/2018 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu ise 22/5/2018 tarihinde tebliğ edilmiştir. Söz konusu karar başvuru tarafından 4/6/2018 tarihinde istinaf dilekçesinde ileri sürdüğü sebeplerle temyiz edilmiştir. Yargıtay 3. Ceza Dairesi (Ceza Dairesi) 21/2/2022 tarihli kararı ile temyiz istemini reddetmiştir. Yargıtay ilamının ilgili kısmı şöyledir:

"...Başvuru hakkında kurulan hükme yönelik yapılan incelemede; Gerekçeli kararın sanık [başvuru] müdafie 19.04.2018 tarihinde tebliğ edildiği, ancak; sanık müdafii tarafından kararın temyiz edilmediği, sanığın ise 04.06.2018 tarihinde kararı temyiz ettiği, böylelikle 15 günlük yasal süresinden sonra sanığın hükmü temyiz ettiği anlaşılmakla, temyiz isteminin CMK'nın 298. maddesi uyarınca REDDİNE..."

6. Başvuru, nihai hükmü 31/3/2022 tarihinde öğrendikten sonra 20/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvuru adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

9. Başvuru; bizzat temyiz hakkını kullanmadığını, hatalı değerlendirme ile temyiz talebinin reddedilerek mahkemeye erişim ve etkili başvuru haklarının ihlal edildiğinden yakınmıştır.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; mahkemeye erişim hakkına ilişkin mevzuat hükümleri ile yargısal içtihatlarla değinildikten sonra anılan hakkın ihlal edildiğine dair iddianın incelenmesinde ilgili mevzuatın, yargısal içtihatların ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

11. Başvuru, adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Anayasa Mahkemesi daha önce benzer bir şikâyeti B. No: 2020/32671 (1. B., 28/11/2024) ve B. No: 2021/34076 (2. B., 14/1/2025) başvurularında incelemiş ve karara bağlamıştır. Anayasa Mahkemesi anılan başvurularda 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 11. maddesi, anılan maddede 6/6/1985 tarihli ve 3220 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik ve gerekçesine göre ceza davalarında istinaf ve temyiz kanun yolu başvurularına ilişkin kararların sanıklar yerine sanıkların müdafisine tebliğ ile yetinilemeyeceğini vurgulamıştır. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesi anılan başvurularda açık kanuni düzenleme ve kanun gerekçesine rağmen kararların sanıklara tebliğ edilmemesiyle gerçekleşen müdahalenin kanuni dayanağının bulunmadığı ve mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır.

14. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Kararların açıklanması ve tebliği" başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"(1) İlgili tarafın yüzüne karşı verilen karar kendisine açıklanır ve isterse kararın bir örneği de verilir. (2) Koruma tedbirlerine ilişkin olanlar hariç, aleyhine kanun yoluna başvurulabilecek hâkim veya mahkeme kararları, hazır bulunamayan ilgisine tebliğ olunur. (3) İlgili taraf serbest olmayan bir kişi veya tutuklu ise tebliğ edilen karar, kendisine okunup anlatılır."

15. 5271 sayılı Kanun'un "Kanun yollarına başvurma hakkı" başlıklı 260. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Hâkim ve mahkeme kararlarına karşı Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık ve bu Kanuna göre katılan sıfatını almış olanlar ile katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanlar için kanun yolları açıktır."

16. 5271 sayılı Kanun'un "Avukatın başvurma hakkı" başlıklı 261. maddesi şöyledir:

"Avukat, müdafiliğini veya vekilliğini üstlendiği kişilerin açık arzusuna aykırı olmamak koşuluyla kanun yollarına başvurabilir."

17. 7201 sayılı Kanun'un "Vekile ve kanuni mümesile tebligat" başlıklı 11. maddesinin 3220 sayılı Kanun'un 5. maddesi ile değiştirilen (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Vekil vasıtasıyla takip edilen işlerde tebligat vekile yapılır. Vekil birden çok ise bunlardan birine tebligat yapılması yeterlidir. Eğer tebligat birden fazla vekile yapılmış ise, bunlardan ilkinde yapılan tebliğ tarihi asıl tebliğ tarihi sayılır. Ancak, Ceza Muhakemeleri Usulu Kanununun, kararların sanıklara tebliğ edilmelerine ilişkin hükümleri saklıdır."

18. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun (Genel Kurul) 29/5/2024 tarihli ve E.2024/2-209, K.2024/168 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...Nitelikli hırsızlık suçundan sanığın mahkûmiyetine ilişkin Kayseri 1. Asliye Ceza Mahkemesince verilen 17.02.2021 tarihli ve 1441-396 sayılı hükmün, sanık ve müdafii

tarafından istinaf edilmesi üzerine Kayseri Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesince 19.04.2021 tarih ve 1025-1048 sayı ile istinaf başvurusunun esastan reddine karar verildiği, gıyapta verilen hükmün yalnızca sanık müdafisine 26.04.2021 tarihinde tebliğ edildiği, müdafinin temyiz isteminde bulunmadığı, karar tarihi itibarıyla incelemeye konu suç yanında başkaca suçlardan da ceza infaz kurumunda bulunan sanığın bu kez 24.05.2021 tarihinde gerekçeli kararın kendisine tebliği üzerine 26.05.2021 tarihli dilekçesi ile hükmü temyiz ettiği, inceleme yapan Özel Dairece, sanığın temyiz isteminin süre yönünden reddine karar verildiği anlaşılan olayda sanığın 26.05.2021 tarihli temyiz isteminin süresinde olduğunun kabulü gerekir..."

19. Genel Kurulun 24/2/2022 tarihli ve E.2019/16-573, K.2022/119 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...Silahlı terör örgütüne üye olma suçundan sanık [...] atılı suçtan mahkûmiyetine dair Çorum 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 10.01.2018 tarihli ve 716-12 sayılı kararı sanık ve müdafisi tarafından istinaf edilmiş, Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesinin 17.05.2018 tarihli ve 1075-1220 sayılı kararı ile bu istemlerin esastan reddine karar verilmiştir. Bölge Adliye Mahkemesince verilen kararın 30.05.2018 tarihinde sanık müdafisine tebliğ edilmesi üzerine sanık müdafisinin 22.06.2018 tarihinde temyiz kanun yoluna başvurduğu ancak temyiz isteminin CMK'nın 291/1 maddesinde yazılı 15 günlük süre geçirildikten sonra yapılmış olduğundan Yargıtay (Kapatılan) 16. Ceza Dairesince reddine karar verilmiştir.

Yapılan değişiklikte 6.6.1985 tarih ve 3220 sayılı Kanun'un 5. maddesinin gerekçesinde ceza yargılamasında duruşmanın vekil için değil, sanık için yapıldığı, akıbetinin de sanığın özgürlüğü veya mali durumu ile kısacası şahsı ile ilgili bulunduğu, bu itibarla ceza davalarında kararların sanıklara tebliğ edilmesine gerek görmemenin, müdafisine yapılan tebliği geçerli saymanın adalet ilkeleriyle bağdaştıramayacak bir durum olduğu ifade edilmiştir. CMK'nın "Kararların Açıklanması ve Tebliği" başlıklı 35. maddesinin 2. fıkrasında ise koruma tedbirlerine ilişkin olanlar hariç, aleyhine kanun yoluna başvurulabilecek hâkim veya mahkeme kararlarının hazır bulunamayan ilgisine tebliğ olunacağı açıkça düzenlenmiştir. Öte yandan "Müdafî", "vekilden" farklı olarak şüphelinin/sanığın temsilcisi değil, ondan bağımsız ayrı bir ceza muhakemesi organı/öznesidir. Ceza muhakemesinde müdafî savunduğu kişiyi temsil etmemekte, kamusal bir yargılama makamı olarak kişinin savunmasına destek sağlamaktadır. Buna göre şüpheli/sanık ile müdafî ilişkisinin temsil kavramıyla açıklanması olanaklı değildir. Buradaki ilişki temsil ilişkisi olmayıp, işleyiş kamu hukuku kurallarıyla düzenlenmiş bağımsız bir görev ilişkisidir. Ceza yargılamasında adil yargılanma hakkının bir parçası olarak etkin başvuru yolu, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin (İHAS) 13. maddesi ve CMK'nın 34. maddesinin ikinci fıkrası, Tebligat Kanunu'nun 11. maddesinin son cümlesi ile CMK'nın 35. maddesinin 2. fıkrasındaki düzenlemeler ve müdafî ile vekil arasındaki farklılıklar da gözetildiğinde; sanığın ve müdafisinin yokluğunda verilen hükmün müdafiden başka, kamu davasının tarafı, süjesi, cezanın sorumlusu kısacası ilgilisi olan sanığa da ayrıca tebliğ edilmesi gerekmektedir. Burada yapılan tebliğin, kararın içeriği hakkında bilgi sahibi olmayı ve müdafinin kusurlu davranışı ile kanun yolu başvuru süresini geçirmiş olması hâlinde eski hâle getirme imkânının bulunup bulunmadığının incelenerek koşullarının bulunması hâlinde eski hâle getirme talebinde bulunma imkânı amacı taşıdığından kanun yollarına başvuru süresinin müdafîye yapılan tebligat ile başladığı kabul edilmelidir..."

20. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 13/1/2026 tarihli ve E.2023/7523, K.2026/834 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi hükmünün elektronik tebligat yoluyla 31.10.2021 tarihinde usulüne uygun şekilde sanık müdafisine tebliğ edildiği, sanık

müdafinin eski hale getirme talepli temyiz dilekçesini CMK'nın 291 inci maddesinde öngörülen 15 günlük yasal temyiz süresi geçtikten sonra 01.12.2021 tarihinde dosyaya sunduğu, eski hale getirme talepli temyiz dilekçesi ekinde mazeret olarak sunulan belgenin içeriği değerlendirildiğinde, 5271 sayılı CMK'nın 40 ve devamı maddeleri kapsamında talebin kabulünü gerektirir haklı bir neden olarak kabulünün mümkün olduğu, ayrıca Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 24.02.2022 tarih ve 2019/573 esas, 2022/119 sayılı ilamında belirtildiği üzere hükmün müdafiden başka, kamu davasının tarafı, sujesi, cezanın sorumlusu kısacası ilgilisi olan sanığa da ayrıca tebliğ edilmesi gerektiği de gözetilerek; istinaf kararının sadece sanık müdafine tebliğ edilip sanığa tebliğ edilmediği ve sanığın öğrenmekle süresi içerisinde hükmü temyiz ettiği anlaşıldığından sanık ve müdafinin eski hale getirme isteklerinin yerinde olduğu belirlenerek yapılan incelemede..."

21. Yargıtay 2. Ceza Dairesinin 10/2/2026 tarihli ve E.2023/21194, K.2026/2199 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...Ayrıntıları Ceza Genel Kurulunun 18.03.2008 tarih ve 9-7-56 sayılı kararında açıklandığı üzere ve kovuşturma evresinde kendisine zorunlu müdafii atandığından sanığın haberdar edilmediği durumlarda zorunlu müdafine yapılan tefhim ve tebliğlerin kendisine bağlanan hukukî sonuçları doğurmayacağı, bu durumda zorunlu müdafii sanığın lehine gibi görünen bazı işlemleri yapmış olsa da, örneğin temyiz dilekçesi vermiş olsa dahi hükmün sanığın kendisine de tebliğ edilmesi ve sanık tarafından temyiz dilekçesi verilmesi hâlinde temyiz isteminin kabul edilmesi gerektiği..."

22. Yargıtay 2. Ceza Dairesinin 22/1/2026 tarihli ve E.2023/20476, K.2026/1146 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 6. Ceza Dairesinin 28.02.2022 tarihli kararının, sanık ve müdafinin yokluğunda verildiği, kararın sanık müdafine tebliğ edildiği, ancak müdafii tarafından temyiz edilmediği, sanığın kararı öğrenmesi üzerine verdiği 12.12.2022 tarihli olan temyiz talebi hakkında, Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 6. Ceza Dairesinin 09.01.2023 tarihli ek kararı ile temyiz süresi geçtikten sonra karar temyiz edildiğinden sanığın temyiz isteminin reddine karar verildiği, akabinde sanığın bu ek kararı süresinde temyiz ettiği anlaşılmakla, Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 24.02.2022 tarihli ve 2019/16-573 Esas, 2022/119 Karar sayılı kararında belirtildiği üzere, müdafii bulunsa bile sanığın da temyiz hakkı bulunduğu ve kararın daha önce ayrıca sanığa tebliğ edilmediği belirlenmekle, sanığın öğrenme üzerine 12.12.2022 tarihli temyiz isteminin süresinde olduğunun kabulüyle Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 6. Ceza Dairesinin 09.01.2023 tarihli olan ek kararının hukuki değerden yoksun olması sebebiyle anılan ek karar kaldırılarak yapılan incelemede..."

23. Somut olayda başvurunun istinaf kanun yolu talebinin esastan reddine ilişkin İstinaf Dairesi kararı kendisine 22/5/2018 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu ise anılan kararı 4/6/2018 tarihinde yasal süresi içinde temyiz etmiştir (bkz. § 6). Bu durumda açık kanuni düzenleme ve Yargıtay içtihadına rağmen Ceza Dairesinin temyize konu İstinaf Dairesi kararına yönelik temyiz süresinin başvurunun bu kararın kendisine tebliğ edildiği tarih yerine anılan kararın başvuru müdafine tebliğ edildiği tarihten başladığına dair değerlendirmesi sonucu başvurunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla eldeki başvuruda yukarıda anılan kararlardan ayrılmayı gerektiren bir husus bulunmadığından başvurunun mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

24. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

25. Başvurucunun mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden adil yargılanma hakkı kapsamındaki bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma hakkı ile etkili başvuru hakkı, suçta ve cezada kanunilik ilkesine ilişkin şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir. Ayrıca başvurucunun temyiz hakkını kullanamaması nedeniyle yukarıda mahkemeye erişim hakkının ihlali sonucuna ulaşılmış olduğundan eşitlik ilkesi ve din ve vicdan özgürlüğüne yönelik şikâyetlerinin uygun görülen giderim olan yeniden yargılanma aşamasında Mahkemece değerlendirilebileceği anlaşılmakla bu aşamada ayrıca incelenmesine gerek görülmemiştir.

III. GİDERİM

26. Başvurucu ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

27. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

28. Bu konuda önemle belirtilmelidir ki suçlu-suçsuz kararı vermek ya da daha hafif veya ağır ceza belirlemek Anayasa Mahkemesinin görevi değildir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. [1. B.], B. No: 2015/22, 15/1/2020, § 67). Belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisi kural olarak yargılamayı yürüten yargı mercilerine aittir ([GK], B. No: 2014/4704, 1/2/2018, § 44). Bu bağlamda somut olayda başvurucunun atılı suçları işleyip işlemediği yönünde karar vermek, Anayasa Mahkemesinin görevi değildir. Anayasa Mahkemesince verilen ihlal kararı, sanığın beraat ettiği anlamına gelmediği gibi ihlal kararının gereklerinin yerine getirilmesi amacıyla yapılacak yeniden yargılama neticesinde sanık hakkında mutlaka beraat kararı verilmesi gerektiği anlamına da gelmemektedir. İhlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemler yerine getirildikten sonra yapılacak değerlendirmede Mahkemenin mevcut belgelerle birlikte delillerin takdir biçimine göre benzer veya farklı bir sonuca varması mümkündür.

29. Başvurucu maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir. Ayrıca ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

C. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

F. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesine (E.2018/589, K.2018/757) iletmek üzere Edirne 3. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2017/120, K.2018/8) GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

H. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

İ. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.